

Strategický plán Stromu života pre obdobie 2026-2030

1. ÚVOD

Strategický plán Stromu života na obdobie 2026 – 2030 reaguje na aktuálne výzvy v oblasti vzdelávania, environmentálnej udržateľnosti, digitálnej transformácie a rozvoja občianskych kompetencií detí a mládeže. Vychádza z potreby posilniť prepojenie medzi vzdelávaním a reálnym životom, podporiť rozvoj kompetencií pre udržateľnosť a pripraviť mladých ľudí na aktívne, zodpovedné a informované fungovanie v dynamicky sa meniacom svete.

Dokument reflektuje súčasné spoločenské zmeny, ktoré si vyžadujú komplexný prístup k vzdelávaniu – prepájajúci environmentálnu gramotnosť, občiansku angažovanosť, digitálne zručnosti a schopnosť kriticky pracovať s informáciami vrátane využívania umelej inteligencie. Zároveň zdôrazňuje význam priamej skúsenosti, zážitkového učenia a outdoorovej edukácie ako kľúčových nástrojov rozvoja vzťahu k prírode, wellbeingu a osobnostného rozvoja detí a mladých ľudí.

Strategický plán nadväzuje na kľúčové rámce na národnej a európskej úrovni, najmä na:

- Štátny vzdelávací program (2023), ktorý kladie dôraz na rozvoj prierezových gramotností vrátane environmentálnej a občianskej gramotnosti,
- európsky rámec kompetencií pre udržateľnosť GreenComp,
- európsky rámec digitálnych kompetencií DigComp,
- a strategické dokumenty zamerané na rozvoj mládeže, participáciu a celoživotné učenie.

Strategický plán zároveň reflektuje aj ďalšie európske rámce kompetencií, najmä rámec osobnostných, sociálnych a učebných kompetencií LifeComp a rámec kompetencií pre demokratickú kultúru (RFDCD), ktoré zdôrazňujú význam rozvoja osobnosti, spolupráce, participácie a aktívneho občianstva (European Commission, 2020; Council of Europe, 2018).

Strom života ako významný aktér v oblasti neformálneho vzdelávania systematicky prepája environmentálne vzdelávanie, rozvoj občianskych kompetencií, vzťah k prírode a kultúrnemu dedičstvu s podporou aktívneho zapojenia mladých ľudí do riešenia reálnych výziev. Zároveň reflektuje potrebu rozvoja digitálnych kompetencií a zodpovedného využívania moderných technológií ako súčasti vzdelávania pre 21. storočie.

Cieľom strategického plánu je:

- systematicky zvyšovať kvalitu a dopad vzdelávacích aktivít,
- rozvíjať kompetencie detí a mládeže v súlade s aktuálnymi kurikulárnymi a spoločenskými trendmi,
- prepájať formálne a neformálne vzdelávanie a posilňovať spoluprácu medzi sektormi,
- a prispievať k budovaniu odolnej, súdržnej a zodpovednej spoločnosti, ktorá rešpektuje prírodné aj kultúrne hodnoty.

Osobitná pozornosť je venovaná aj podpore rovnosti príležitostí a inkluzívneho prístupu k vzdelávaniu, aby mali všetky deti a mladí ľudia bez ohľadu na svoje sociálne, kultúrne alebo jazykové zázemie prístup ku kvalitným vzdelávacím príležitostiam.

2. AKTUÁLNY STAV A KLÚČOVÉ VÝZVY

2.1 Kontext vzdelávania a spoločenských zmien

Súčasná spoločnosť prechádza dynamickými zmenami, ktoré zásadne ovplyvňujú spôsob života, hodnotové orientácie aj požiadavky na vzdelávanie. Medzi najvýznamnejšie globálne výzvy patria klimatická zmena, strata biodiverzity, degradácia ekosystémov, rastúce sociálne nerovnosti a zmeny v ekonomických a technologických systémoch. Tieto javy sú vzájomne prepojené a vytvárajú komplexné problémy, ktoré si vyžadujú systémové a interdisciplinárne riešenia.

Vzdelávacie systémy preto čoraz viac reflektujú potrebu rozvíjať nielen vedomosti, ale aj schopnosť porozumieť komplexným súvislostiam a aktívne na ne reagovať. OECD v rámci konceptu Learning Compass 2030 zdôrazňuje význam tzv. transformačných kompetencií, ktoré zahŕňajú schopnosť vytvárať nové hodnoty, riešiť konflikty a preberať zodpovednosť za budúcnosť (OECD, 2019).

Podobne aj UNESCO poukazuje na to, že vzdelávanie pre udržateľnosť má pripravovať jednotlivcov na zvládanie neistoty, komplexnosti a neustálych zmien, pričom zdôrazňuje význam kritického myslenia, spolupráce a participácie (UNESCO, 2017).

V kontexte Slovenska tieto výzvy reflektuje aj kurikulárna reforma, ktorá kladie dôraz na rozvoj gramotností a komplexných spôsobilostí, prepojenie vzdelávania s reálnym životom a podporu aktívneho učenia (Ministerstvo školstva SR, 2023), pričom v tejto súvislosti nadobúda na význame aj rozvoj osobnostných, sociálnych a občianskych kompetencií, ktoré umožňujú jednotlivcom efektívne spolupracovať, participovať na rozhodovaní a prispievať k demokratickému fungovaniu spoločnosti (European Commission, 2020; Council of Europe, 2018).

2.2 Environmentálna gramotnosť a vzťah k prírode

Environmentálna gramotnosť predstavuje jednu z kľúčových prierezových kompetencií súčasného vzdelávania. Štátny vzdelávací program ju definuje ako schopnosť porozumieť vzťahom medzi človekom a prírodou, analyzovať environmentálne problémy a aktívne sa podieľať na ich riešení (Ministerstvo školstva SR, 2025).

Napriek rastúcej dostupnosti informácií však výskumy poukazujú na paradoxný jav: klesajúci priamy kontakt detí a mladých ľudí s prírodou. Tento trend, označovaný aj ako „nature-deficit disorder“, vedie k oslabovaniu emocionálneho vzťahu k prírode, čo má negatívny dopad na environmentálne správanie aj psychické zdravie (Louv, 2008).

Dlhodobé výskumy zároveň potvrdzujú, že práve osobná skúsenosť s prírodou v detstve je jedným z najsilnejších prediktorov environmentálne zodpovedného správania v dospelosti (Chawla, 2020). Kontakt s prírodou zároveň prispieva k znižovaniu stresu, zlepšeniu koncentrácie a celkovému wellbeingu (Tillmann et al., 2018).

V tejto súvislosti sa ako efektívny prístup ukazuje outdoorová edukácia, ktorá prepája učenie s priamou skúsenosťou v prírodnom prostredí. Takýto prístup podporuje nielen environmentálnu gramotnosť, ale aj rozvoj sociálnych zručností, odolnosti, spolupráce a celkového wellbeingu detí (Rickinson et al., 2004).

2.3 Participácia mládeže a aktívne občianstvo

Participácia mladých ľudí na verejnom živote predstavuje dôležitý predpoklad fungovania demokratickej spoločnosti. Napriek tomu zostáva zapojenie mládeže do rozhodovacích procesov a komunitného života limitované.

Výskumy ukazujú, že mladí ľudia majú záujem o environmentálne a spoločenské témy, avšak často im chýbajú konkrétne príležitosti na aktívne zapojenie a získanie praktickej skúsenosti (Checkoway, 2011). Tento nesúlad medzi postojmi a možnosťami participácie vedie k pasivite alebo frustrácii.

Európska únia preto zdôrazňuje potrebu vytvárať podmienky pre aktívne občianstvo mladých ľudí, podporovať ich zapojenie do komunitných aktivít a rozvíjať ich schopnosť ovplyvňovať dianie vo svojom okolí (European Commission, 2018).

Osobitný význam má v tomto kontexte dobrovoľníctvo, ktoré je vnímané ako efektívny nástroj rozvoja sociálnych kompetencií, zodpovednosti a občianskej angažovanosti (UNV, 2018).

2.4 Každodenné správanie a udržateľný životný štýl

Jednou z hlavných výziev v oblasti udržateľnosti je rozdiel medzi vedomosťami a správaním jednotlivcov. Aj keď si mladí ľudia uvedomujú environmentálne problémy, ich každodenné rozhodnutia tomu často nezodpovedajú.

Tento jav je v literatúre označovaný ako „value-action gap“ a poukazuje na to, že samotné vedomosti nie sú postačujúce na zmenu správania (Kollmuss & Agyeman, 2002). Zmena správania si vyžaduje kombináciu skúsenosti, sociálneho prostredia, motivácie a podpory.

Podľa UNEP je práve zmena správania jedným z kľúčových faktorov pre dosiahnutie udržateľného rozvoja, pričom vzdelávanie zohráva zásadnú úlohu pri formovaní návykov a rozhodovacích procesov (UNEP, 2020).

Z tohto pohľadu je dôležité prepájať vzdelávanie s reálnymi situáciami a každodennými rozhodnutiami, ktoré umožňujú mladým ľuďom zažiť dôsledky svojho správania.

2.5 Digitálne kompetencie a umelá inteligencia vo vzdelávaní

Digitálne technológie a umelá inteligencia zásadne menia spôsob, akým sa ľudia učia, komunikujú a rozhodujú. Vzdelávanie preto čelí výzve pripraviť deti a mladých ľudí na život v prostredí, kde je nevyhnutná schopnosť kriticky pracovať s informáciami, rozumieť digitálnym nástrojom a využívať ich zodpovedne a tvorivo.

Európsky rámec digitálnych kompetencií DigComp zdôrazňuje potrebu rozvíjať digitálnu gramotnosť ako súčasť základných kompetencií pre život v 21. storočí, vrátane schopnosti kriticky hodnotiť informácie, bezpečne sa pohybovať v online priestore a využívať digitálne technológie na riešenie problémov (European Commission, 2022b).

S rozvojom umelej inteligencie narastá aj potreba rozvíjať tzv. AI gramotnosť, ktorá zahŕňa porozumenie princípom fungovania umelej inteligencie, jej možnostiam a limitom, ako aj schopnosť eticky a zodpovedne ju využívať (Long & Magerko, 2020).

Zároveň je potrebné reflektovať riziká spojené s digitálnym prostredím, ako sú dezinformácie, informačné preťaženie či oslabenie schopnosti kritického myslenia. Vzdelávanie preto musí podporovať rozvoj mediálnej gramotnosti, digitálnej zodpovednosti a schopnosti prepájať digitálne nástroje s reálnym svetom.

2.6 Podpora pedagógov, pracovníkov s mládežou a systémové prepojenie

Efektívna implementácia environmentálnej a občianskej gramotnosti do vzdelávania si vyžaduje systematickú podporu pedagógov, pracovníkov s mládežou a mladých vedúcich. Tí zohrávajú kľúčovú úlohu pri sprostredkovaní obsahu aj formovaní postojov, avšak často nemajú dostatok metodických nástrojov ani príležitostí na profesijný rozvoj.

UNESCO zdôrazňuje, že vzdelávanie pre udržateľnosť si vyžaduje nové pedagogické prístupy, ktoré sú založené na participácii, skúsenosti a interdisciplinárnom učení (UNESCO, 2017). Zároveň je

nevyhnutné prepájať formálne a neformálne vzdelávanie, ktoré sa navzájom dopĺňajú. Neformálne vzdelávanie prináša flexibilitu, zážitok a prepojenie s praxou, zatiaľ čo formálne vzdelávanie zabezpečuje systematickosť a kontinuitu.

Dôležitým faktorom je aj spolupráca medzi sektormi, konkrétne školami, neziskovými organizáciami, verejnými inštitúciami a komunitami, ktorá umožňuje efektívnejšie reagovať na lokálne potreby a výzvy. Súčasťou podpory aktérov je aj dôraz na wellbeing pedagógov, pracovníkov s mládežou a samotných detí a mladých ľudí, keďže kvalita vzdelávacieho procesu je úzko prepojená s ich psychickou pohodou, motiváciou a bezpečným prostredím.

2.7 Potreba stability a dôveryhodnosti organizácií

Neziskové organizácie zohrávajú významnú úlohu pri dopĺňaní a inovácii vzdelávacieho systému, najmä v oblasti neformálneho vzdelávania a práce s mládežou. Ich činnosť však často závisí od projektového financovania, čo môže ovplyvňovať stabilitu a kontinuitu aktivít.

Dlhodobá udržateľnosť organizácií si vyžaduje diverzifikáciu finančných zdrojov, strategické plánovanie a schopnosť preukazovať dopad realizovaných aktivít (Salamon, 2012).

Zároveň rastie význam transparentnosti a dôveryhodnosti, ktoré sú kľúčové pre budovanie partnerstiev a získavanie podpory zo strany verejnosti, donorov a inštitúcií.

Organizácie, ktoré dokážu preukázať kvalitu, efektivitu a spoločenský prínos svojej činnosti, majú väčší potenciál dlhodobo prispievať k systémovým zmenám vo vzdelávaní a spoločnosti.

3. PROFIL, VÍZIA, MISIA, HODNOTY

3.1 História a profil organizácie

Strom života je environmentálna mimovládna organizácia s celoslovenskou pôsobnosťou, ktorá systematicky rozvíja vzdelávacie a dobrovoľnícke aktivity v oblasti obnovy a ochrany prírody, udržateľnosti a rozvoja osobnosti detí a mládeže. Organizácia bola oficiálne registrovaná ako občianske združenie v roku 1990, pričom nadväzuje na aktivity iniciované už v roku 1979 ako prvé organizované ochranárske hnutie mládeže na Slovensku.

Vznik Stromu života bol úzko spätý s potrebou zapojiť mladých ľudí do riešenia environmentálnych problémov, najmä prostredníctvom praktických aktivít, ako bolo čistenie krajiny, výsadba zelene či ochrana prírodných a kultúrnych hodnôt. Už od svojich začiatkov si organizácia zachovala silný dôraz na dobrovoľníctvo, komunitný rozmer a prepojenie odbornosti s aktívnym konaním.

Po roku 1989 sa Strom života transformoval na nezávislú organizáciu a postupne sa profesionalizoval. Rozšíril svoje aktivity o systematické programy environmentálnej výchovy, osobnostného rozvoja a podpory aktívneho občianstva. Organizácia sa zároveň etablovala ako partner škôl, samospráv a ďalších aktérov pri rozvoji vzdelávania pre udržateľnosť a to nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí.

V súčasnosti má Strom života viac ako 45-ročnú tradíciu a patrí medzi stabilné a rešpektované organizácie v oblasti neformálneho vzdelávania, pričom prostredníctvom svojej činnosti prispieva k budovaniu zodpovednej spoločnosti, posilňovaniu vzťahu k prírode a ochrane kultúrneho dedičstva.

3.2 Vízia

Strom života prispieva k tomu, aby mladí ľudia na Slovensku vyrastali ako aktívni, zodpovední a kompetentní jednotlivci, ktorí rozumejú svetu okolo seba, majú pevný vzťah k prírode a dokážu sa podieľať na riešení spoločenských a environmentálnych výziev.

Strom života cieľavedome a systematicky vytvára stabilné, inkluzívne a podnetné prostredie pre rozvoj potenciálu detí a mládeže s rešpektom k ich individuálnym vzdelávacím potrebám, vyplývajúcim z rozmanitého sociálneho, kultúrneho a jazykového prostredia.

Tento prístup je rozvíjaný ako prepojený vzdelávací rámec, ktorý:

- u detí buduje environmentálnu gramotnosť a vzťah k prírode, životnému prostrediu, kultúrnemu dedičstvu a zdravému životnému štýlu, pričom zároveň prispieva k rozvoju kvality života a medziľudských vzťahov,
- a následne v sektore mládeže rozvíja aktívne občianstvo, kľúčové životné kompetencie a kompetencie pre udržateľnosť ako napríklad všímavosť, zodpovednosť, zvedavosť, odvahu, líderstvo, kritické, systémové a bádateľské myslenie, inovačné myslenie, odolnosť a etické konanie, spolu so schopnosťou konať, spolupracovať, prispôbovať sa, rešpektovať odlišnosť a aktívne sa zapájať do dobrovoľníckych aktivít.

Týmto spôsobom Strom života prispieva aj k rozvoju kompetencií v oblasti udržateľnosti v súlade s európskym rámcom GreenComp, ktorý zdôrazňuje prepojenie hodnôt, kritického a systémového myslenia, vízie budúcnosti a schopnosti konať v prospech udržateľnosti.

Ambíciou Stromu života je byť lídrom v oblasti neformálneho vzdelávania pre udržateľnosť a dôveryhodným partnerom štátu, škôl a komunít pri budovaní odolnej, súdržnej a zodpovednej spoločnosti.

3.3 Misia

Strom života vytvára a rozvíja vzdelávacie príležitosti pre deti a mladých ľudí, ktoré ich vedú od poznania k aktívnemu konaniu v prospech udržateľnej budúcnosti. Zároveň podporuje pedagógov, pracovníkov s mládežou, mladých vedúcich, mládežníckych vedúcich, komunity a ďalších kľúčových aktérov prostredníctvom metodických materiálov, vzdelávania a partnerstiev, čím prispieva k systematickému rozvoju vzdelávania pre udržateľnosť v súlade s európskymi rámcami kompetencií GreenComp, LifeComp a princípmi demokratickej kultúry.

Svoju činnosť smeruje k rozvoju spoločnosti, v ktorej ľudia dokážu porozumieť súvislostiam medzi prírodným, sociálnym a kultúrnym prostredím a konať s vedomím dôsledkov svojich rozhodnutí. Prostredníctvom aktivizujúcich prístupov a metód rozvíja vedomosti, zručnosti a postoje, ktoré umožňujú porozumieť svetu v jeho komplexnosti, pričom uprednostňuje také formy výchovy a vzdelávania, ktoré podporujú rozvoj osobnosti, samostatné uvažovanie, kritické myslenie, efektívne rozhodovanie a etické konanie v súlade s princípmi udržateľnosti.

Vzdelávanie realizuje interaktívne, predovšetkým prostredníctvom osobného zážitku, práce v kolektíve, simulácie reálnych situácií a učenia sa cez hru, priameho kontaktu s prírodným prostredím, jeho poznávania vrátane pochopenia environmentálnych výziev, ktorým čelí.

Mladých ľudí vedie k aktívnemu občianstvu, iniciatíve a dobrovoľníctvu. Podporuje ich schopnosť zapájať sa do riešenia problémov vo svojom okolí a prispievať k zlepšeniu kvality života v komunitách.

Súčasne prepája ochranu prírody s ochranou kultúrneho dedičstva a historických hodnôt, čím prispieva k posilňovaniu národnej identity, historického vedomia a vzťahu k prostrediu, v ktorom žijeme, ako aj k tolerantnému spolunažívaniu v rozmanitej spoločnosti.

Dôležitou súčasťou činnosti Stromu života je aj spolupráca všetkých sektorov spoločnosti, najmä na miestnej úrovni. Z tohto dôvodu sa snaží aktívne prepájať neziskový sektor, školy, univerzity, komunity, štátne a verejné inštitúcie, podnikateľský sektor, odbornú verejnosť, ale aj rôzne zahraničné organizácie pri riešení lokálnych, regionálnych a národných výziev.

3.4 Hodnoty

Hodnoty Stromu života predstavujú základný rámec, ktorý usmerňuje činnosť organizácie, rozhodovanie jej členov a spôsob realizácie jej aktivít. Vychádzajú z princípov vzdelávania pre udržateľnosť, rešpektu k človeku a prírode a z dôrazu na spoluprácu, zodpovednosť a otvorenosť. Hodnoty Stromu života zároveň reflektujú princípy demokratickej kultúry, rovnosti príležitostí, participácie a wellbeingu, ktoré sú zdôrazňované v národných a európskych strategických dokumentoch.

Základné hodnoty organizácie:

Rešpekt, rovnosť a inklúzia

Strom života presadzuje princípy rovnosti, spravodlivosti a rešpektu voči každému jednotlivcovi. Členovia organizácie sa vyhýbajú akejkolvek forme diskriminácie na základe pohlavia, rasy, národnosti, zdravotného stavu, sexuálnej orientácie, politického alebo náboženského presvedčenia. Vzájomná úcta, otvorenosť a prijatie rozmanitosti sú základom spolupráce v organizácii aj vo vzťahu k verejnosti.

Sociálna a environmentálna zodpovednosť

Strom života vedie svojich členov k zodpovednému konaniu voči spoločnosti a životnému prostrediu. Podporuje aktivity, ktoré prispievajú k ochrane a obnove prírody, rozvoju demokracie, posilňovaniu

historického vedomia a budovaniu udržateľných komunit. Organizácia sa vyhýba činnostiam, ktoré by mohli poškodzovať ľudí, prírodu alebo kultúrne dedičstvo.

Rozvoj osobnosti a kritické myslenie

Strom života uprednostňuje také formy výchovy a vzdelávania, ktoré podporujú samostatné uvažovanie, kritické myslenie, efektívne rozhodovanie a etické konanie. Vzdelávanie je založené na aktivite, skúsenosti a reflexii, pričom podporuje schopnosť jednotlivca vytvárať si vlastný názor a niesť zodpovednosť za svoje rozhodnutia.

Vzťah k prírode a kultúrnemu dedičstvu

Strom života vníma prírodu a kultúrne dedičstvo ako neoddeliteľnú súčasť identity jednotlivca aj spoločnosti. Prostredníctvom zážitkového a outdoorového vzdelávania podporuje hlboký vzťah k prírodnému prostrediu, poznávanie krajiny, tradícií a historických hodnôt, čím prispieva k formovaniu environmentálneho cítenia a kultúrnej identity.

Spolupráca a komunitný prístup

Organizácia podporuje spoluprácu, otvorenú komunikáciu a zdieľanie skúseností medzi členmi, klubmi aj partnermi. Jednotlivé kluby Stromu života si uvedomujú význam vzájomnej spolupráce, nekonkurujú si, ale aktívne si odovzdávajú skúsenosti a podporujú spoločné ciele. Dôležitou súčasťou činnosti je aj spolupráca s komunitami a zapájanie rôznych sektorov spoločnosti.

Transparentnosť, dôveryhodnosť a zodpovedné riadenie

Strom života kladie dôraz na transparentné, etické a zodpovedné konanie. Členovia organizácie konajú v súlade s platnou legislatívou, stanovami organizácie a internými pravidlami. Organizácia sa usiluje budovať dôveru prostredníctvom otvorenej komunikácie, zodpovedného hospodárenia a preukazovania dopadu svojej činnosti.

Inovatívnosť, kvalita a aktívny prístup

Strom života podporuje inovatívne prístupy vo vzdelávaní a neustále zvyšovanie kvality realizovaných aktivít. Členovia konajú aktívne, iniciatívne a dobrovoľnícky, pričom sa podieľajú na rozvoji organizácie, jej programov aj získavaní zdrojov. Súčasťou tejto hodnoty je aj ochota učiť sa, reflektovať vlastnú činnosť a neustále sa zlepšovať.

Participácia a spolurozhodovanie

Strom života podporuje aktívne zapájanie členov do rozhodovacích procesov organizácie. Vedúci klubov a členovia sa podieľajú na tvorbe aktivít, poskytujú spätnú väzbu a zapájajú sa do pracovných skupín, čím prispievajú k rozvoju organizácie a posilňovaniu demokratických princípov.

4. STRATÉGIA

Na základe analýzy aktuálneho stavu a identifikovaných výziev v oblasti vzdelávania, environmentálnej gramotnosti, participácie mládeže, tém udržateľnosti a prepájania rôznych aktérov Strom života formuluje svoje strategické smerovanie prostredníctvom piatich strategických oblastí.

Jednotlivé strategické oblasti predstavujú systematickú odpoveď na identifikované potreby a výzvy nasledovne:

- potreba rozvíjať komplexné kompetencie pre život v podmienkach neistoty a zmien sa premieta do strategickej oblasti zameranej na rozvoj kompetencií pre udržateľnosť, vzťah k prírode a kvalitu života,
- oslabenie vzťahu detí a mladých ľudí k prírode a potreba posilniť environmentálnu gramotnosť sa odráža v dôraze na zážitkové učenie, outdoorovú edukáciu a priamu skúsenosť s prírodným prostredím,
- nízka miera participácie mládeže a potreba rozvoja aktívneho občianstva vedie k vytvoreniu strategickej oblasti zameranej na zapojenie mladých ľudí do reálnych aktivít, dobrovoľníctva a komunitných projektov,
- rozdiel medzi vedomosťami a správaním v oblasti udržateľnosti sa premieta do oblasti zameranej na každodenné rozhodovanie a životný štýl,
- potreba podpory pedagógov a prepájania formálneho a neformálneho vzdelávania je reflektovaná v oblasti zameranej na rozvoj kapacít aktérov a spoluprácu sektorov,
- výzvy spojené s digitálnou transformáciou spoločnosti, vrátane rozvoja digitálnych kompetencií a práce s umelou inteligenciou, sú integrované naprieč všetkými strategickými oblasťami ako horizontálna priorita,
- potreba stability, dôveryhodnosti a dlhodobej udržateľnosti organizácie sa premieta do strategickej oblasti zameranej na riadenie, transparentnosť a finančnú udržateľnosť.

Identifikované strategické oblasti tak vytvárajú prepojený rámec, ktorý umožňuje systematicky rozvíjať činnosť Stromu života, reagovať na aktuálne výzvy a zároveň prispievať k dlhodobým spoločenským cieľom v oblasti udržateľnosti, vzdelávania a rozvoja aktívneho občianstva.

4.1 Strategická oblasť 1: Rozvoj kompetencií pre udržateľnosť, vzťah k prírode a kvalita života

Cieľ strategickej oblasti:

Rozvíjať u detí a mládeže kompetencie pre udržateľnosť prostredníctvom zážitkového, projektového a participatívneho učenia, ktoré vedie k porozumeniu komplexnosti sveta a schopnosti zodpovedne konať. Zároveň posilňovať ich vzťah k prírode a kultúrnemu prostrediu ako základ pre osobnostný rozvoj, environmentálne cítenie, národnú identitu a kvalitu života.

Zameranie:

- rozvoj kritického, systémového, bádateľského a inovačného myslenia v kontexte prepojenosti prírodných, sociálnych a kultúrnych systémov,
- formovanie environmentálnych hodnôt a postojov podporujúcich rešpektujúci vzťah k prírode a zodpovedný prístup k životnému prostrediu,
- rozvoj schopnosti konať a rozhodovať sa v súlade s princípmi udržateľnosti,
- rozvoj environmentálnej gramotnosti v súlade so Štátnym vzdelávacím programom, ktorá zahŕňa porozumenie ekologickým procesom, vzťahom medzi človekom a prírodou, schopnosť analyzovať príčiny a dôsledky environmentálnych problémov a aktívne sa podieľať na hľadaní riešení,

- prepájanie environmentálnej gramotnosti s občianskou gramotnosťou prostredníctvom poznávania regionálnych špecifík, kultúrneho dedičstva, tradičných spôsobov života a ich vzťahu k prírodnému prostrediu,
- rozvoj vzťahu ku kultúrnemu dedičstvu, histórii a identite prostredníctvom zážitkových aktivít, remesiel, tradícií a práce s miestnym kontextom,
- získavanie priamych skúseností v prírode prostredníctvom outdoorovej edukácie (napr. rewilding, pestovanie, výsadba zelene, podpora opeľovačov, pozorovanie, bádanie a zážitkové aktivity v prírode, menšie dobrovoľnícke iniciatívy),
- podpora wellbeingu a emočnej rovnováhy prostredníctvom kontaktu s prírodným prostredím a realizácie zmysluplných aktivít,
- rozvoj osobnostných a sociálnych kompetencií (napr. spolupráca, sebaregulácia, empatia, metakognícia) v súlade s rámcom LifeComp, rozvoj mäkkých zručností ako aj kompetencií pre život v 21. storočí a uplatnenie sa na trhu práce,
- rozvoj digitálnej gramotnosti a kritickej práce s informáciami v kontexte environmentálnych a spoločenských tém,
- využívanie digitálnych nástrojov a umelej inteligencie ako podporného nástroja učenia, tvorby a riešenia problémov,
- realizácia informačných a vzdelávacích aktivít v rôznych formách (aj na rovesníckej úrovni), individuálny alebo skupinový mentoring, edičná činnosť a zdieľanie príkladov dobrej praxe.

4.2 Strategická oblasť 2: Aktívne občianstvo a zapojenie mládeže do ochrany a obnovy prírody (12+)

Cieľ strategickje oblasti:

Podporovať aktívne zapojenie mladých ľudí do riešenia environmentálnych, spoločenských a komunitných výziev prostredníctvom dobrovoľníctva, participácie a praktických aktivít, ktoré rozvíjajú ich občianske kompetencie, zodpovednosť a schopnosť iniciovať pozitívne zmeny.

Zameranie:

- realizácia aktivít zameraných na obnovu a ochranu ekosystémov s dôrazom na prepojenie človeka, prírody a krajiny,
- rozvoj dobrovoľníctva ako nástroja učenia sa a aktívneho občianstva,
- realizácia komunitných projektov reagujúcich na lokálne potreby a výzvy,
- podpora participácie mladých ľudí na rozhodovacích procesoch na miestnej úrovni,
- rozvoj občianskej gramotnosti vrátane porozumenia spoločenským procesom, participácie a zodpovednosti za verejný priestor,
- prepájanie environmentálnych tém s kultúrnym dedičstvom, lokálnou identitou a starostlivosťou o krajinu,
- využívanie digitálnych nástrojov a umelej inteligencie pri plánovaní, realizácii a hodnotení projektov,
- rozvoj kompetencií pre demokratickú kultúru vrátane participácie, rešpektu, dialógu a zodpovedného občianstva v súlade s rámcom Rady Európy,
- realizácia informačných a vzdelávacích aktivít v rôznych formách (aj na rovesníckej úrovni), individuálny alebo skupinový mentoring, edičná činnosť a zdieľanie príkladov dobrej praxe.

4.3 Strategická oblasť 3: Udržateľný životný štýl a každodenné rozhodovanie

Cieľ strategickje oblasti:

Rozvíjať u detí a mládeže zodpovedné správanie a schopnosť robiť informované rozhodnutia v každodennom živote s ohľadom na environmentálne, sociálne, kultúrne a ekonomické súvislosti.

Zameranie:

- rozvoj zodpovedného spotrebiteľského správania a uvedomelého prístupu k prírodným zdrojom,
- budovanie praktických návykov podporujúcich udržateľný životný štýl,
- podpora zmeny správania na individuálnej aj komunitnej úrovni,
- rozvoj environmentálnej gramotnosti prostredníctvom každodenných situácií a rozhodnutí, ktoré reflektujú dopady na životné prostredie,
- prepájanie udržateľného životného štýlu s kultúrnymi hodnotami, tradíciami a lokálnymi spôsobmi života,
- realizácia informačných a vzdelávacích aktivít v rôznych formách (aj na rovesníckej úrovni), individuálny alebo skupinový mentoring, edičná činnosť a zdieľanie príkladov dobrej praxe.

4.4 Strategická oblasť 4: Podpora aktérov a spolupráca sektorov

Cieľ strategickej oblasti:

Posilňovať odbornosť pedagógov, pracovníkov s mládežou pracovníkov, mladých vedúcich, mládežníckych vedúcich a komunit a systematicky rozvíjať spoluprácu medzi sektormi s cieľom zlepšovať kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu zameraného na rozvoj prierezových gramotností a udržateľnosti.

Zameranie:

- tvorba a implementácia metodických materiálov v súlade so Štátnym vzdelávacím programom,
- realizácia vzdelávania a tréningov zameraných na rozvoj prierezových gramotností, najmä environmentálnej a občianskej gramotnosti,
- podpora implementácie prierezových gramotností a STEAM prístupu do formálneho aj neformálneho vzdelávania ako integrálnej súčasť vzdelávacieho procesu,
- podpora rozvoja digitálnych kompetencií pedagógov, pracovníkov s mládežou, mladých vedúcich a mládežníckych vedúcich vrátane využívania umelej inteligencie vo vzdelávaní,
- podpora rozvoja kompetencií pedagógov a pracovníkov s mládežou, mladých vedúcich a mládežníckych vedúcich v oblasti facilitácie participácie, demokratického dialógu a podpory wellbeingu,
- budovanie partnerstiev medzi školami, neziskovým sektorom, verejnými inštitúciami a odbornou verejnosťou,
- rozvoj sieťovania a spolupráce na lokálnej, národnej aj medzinárodnej úrovni,
- prepájanie vzdelávania s miestnym kontextom, komunitami a kultúrnym prostredím.

4.5 Strategická oblasť 5: Transparentnosť, riadenie a finančná udržateľnosť

Cieľ strategickej oblasti:

Zabezpečiť transparentné, efektívne a zodpovedné riadenie organizácie a dlhodobú finančnú udržateľnosť jej činnosti s cieľom stabilne rozvíjať ponúkané programy a posilňovať dôveru partnerov, donorov i verejnosti.

Zameranie:

- transparentné a etické procesy riadenia a rozhodovania,
- diverzifikácia finančných zdrojov a posilňovanie finančnej stability organizácie,
- efektívne a hospodárne využívanie zdrojov,
- strategické plánovanie a riadenie organizácie založené na dátach a hodnotení dopadov,
- budovanie dôvery prostredníctvom otvorenej komunikácie a zdieľania výsledkov,
- rozvoj organizačnej kultúry založenej na hodnotách, spolupráci a zodpovednosti.

5. IMPLEMENTÁCIA STRATÉGIE

Implementácia stratégie Stromu života vychádza z princípu kontinuálneho rozvoja cieľových skupín a nadväznosti vzdelávacích programov. Organizácia dlhodobo pracuje s deťmi v rôznych vekových kategóriách, pričom stratégia pre nasledujúce obdobie túto činnosť systematicky rozširuje a prepája o sektor mládeže.

Strom života aj naďalej rozvíja aktivity pre deti v rámci predprimárneho vzdelávania (do 6 rokov) a mladšieho školského veku (približne 6 – 13 rokov), najmä v oblasti systematického rozvoja environmentálnej gramotnosti, bádania a porozumenia súvislostiam. Na tieto aktivity plynule nadväzuje rozšírená ponuka programov pre mládež od 12 rokov, ktorá je zameraná na prehľbovanie kompetencií, prechod k aktívnemu konaniu, participácii a aplikácii poznatkov v praxi.

Takto nastavený prístup umožňuje vytvárať prepojenú vzdelávaciu cestu, v ktorej si deti postupne rozvíjajú vedomosti, hodnoty a vzťah k prírode a následne ich v mládežníckom veku pretavujú do konkrétnych aktivít, participácii a občianskeho angažovania, pričom dôraz je kladený na praktické skúsenosti, formovanie návykov a uvedomelé rozhodovanie v oblastiach ako spotreba, využívanie zdrojov, medzilidské vzťahy a životný štýl.

Strategická oblasť 1: Rozvoj kompetencií pre udržateľnosť, vzťah k prírode a kvalita života

Opatrenie 1.1: Tvorba, inovácia a implementácia vekovo diferencovaných vzdelávacích programov zameraných na rozvoj environmentálnej gramotnosti, realizovaných v školách aj mimo nich, ktoré využívajú outdoorovú edukáciu, aktivizujúce vzdelávacie prístupy a metódy, ako aj digitálne nástroje vrátane umelej inteligencie. Programy zároveň prepájajú prírodný, kultúrny a lokálny kontext a podporujú systematický rozvoj kompetencií učiacich sa.

Opatrenie 1.2: Tvorba, inovácia a implementácia vekovo diferencovaných podporných vzdelávacích a motivačných nástrojov (napr. súťaže, kampane, informačné materiály, vzdelávacie aktivity v rôznych formách aj na rovesníckej úrovni, edičná činnosť), vrátane aktualizácie a rozvoja obsahu webových stránok a sociálnych sietí organizácie či zdieľanie príkladov dobrej praxe, ktoré podporujú aktívne zapojenie detí a mládeže, rozvoj environmentálnej gramotnosti a prenos poznatkov do každodenného života.

Opatrenie 1.3: Podpora wellbeingu detí a mládeže prostredníctvom systematického a reflexívneho zapájania sa do aktivít realizovaných najmä v prírodnom a podpornom prostredí, ktoré prispievajú k rozvoju psychickej pohody, odolnosti, sociálnych vzťahov, kvality života a pozitívneho vzťahu k sebe, k iným a k životnému prostrediu.

Indikátory:

- počet vytvorených alebo inovovaných metodických príručiek, námetov na aktivity a vzdelávacích scenárov – 20 ročne
- počet vytvorených alebo inovovaných podporných vzdelávacích a motivačných nástrojov – 50 ročne
- počet vytvorených alebo inovovaných materiálov zameraných na podporu wellbeingu detí a mládeže – 1 ročne
- počet zapojených účastníkov – 5000 ročne
- počet zrealizovaných aktivít v prírodnom prostredí – 100 ročne
- % podiel účastníkov deklaruujúcich posilnenie vzťahu k prírode alebo lepšie porozumenie princípom udržateľnosti – min. 70%
- % podiel účastníkov deklaruujúcich nadobudnutie nových vedomostí, zručností alebo postojov – min. 70%

- % podiel účastníkov s menej príležitosťami – min. 20 %

Strategická oblasť 2: Aktívne občianstvo a zapojenie mládeže do ochrany a obnovy prírody (12+)

Opatrenie 2.1: Realizácia dobrovoľníckych, prakticky orientovaných a reflexívnych aktivít zameraných na obnovu a ochranu prírody (restoration aktivity), ktoré umožňujú mladým ľuďom priamo sa podieľať na riešení environmentálnych problémov a to v spolupráci s odborníkmi, samosprávami a ďalšími partnermi.

Opatrenie 2.2: Tvorba, inovácia a implementácia podporných vzdelávacích a motivačných nástrojov (napr. kampane, informačné materiály, vzdelávacie aktivity v rôznych formách aj na rovesníckej úrovni, individuálny alebo skupinový mentoring, edičná činnosť), vrátane aktualizácie a rozvoja obsahu webových stránok a sociálnych sietí organizácie či zdieľanie príkladov dobrej praxe, ktoré podporujú rozvoj environmentálnej gramotnosti, participácie, dobrovoľníctva a občianskej gramotnosti.

Opatrenie 2.3: Tvorba a implementácia programu charakterového a hodnotového vzdelávania zameraného na rozvoj osobnostných, sociálnych a občianskych kompetencií mladých ľudí, ktorý je realizovaný prostredníctvom kombinácie inšpiratívneho obsahu (napr. videá, články), individuálnej reflexie a facilitovaných skupinových diskusií. Program sa realizuje v pravidelných cykloch a je podporený metodikou facilitácie učiacej sa skupiny, ktorá obsahuje pripravené otázky a postupy pre vedenie diskusie, zdieľanie skúseností a rozvoj kritického myslenia, sebareflexie a dialógu.

Indikátory:

- počet zrealizovaných restoration aktivít – min. 10 ročne
- počet zapojených mladých ľudí (12+) – min. 200 ročne
- počet reflexívnych mládežníckych príbehov – min. 20 ročne
- počet implementovaných podporných vzdelávacích a motivačných nástrojov – min. 30 ročne
- počet účastníkov zapojených do programu charakterového vzdelávania – min. 150 ročne
- % podiel mladých ľudí deklarujúcich zvýšenú ochotu zapájať sa do riešenia problémov vo svojom okolí – min. 50 %
- % podiel mladých ľudí, ktorí sa zapojili do dobrovoľníckych aktivít opakovane – min. 30 %

Strategická oblasť 3: Udržateľný životný štýl a každodenné rozhodovanie

Opatrenie 3.1: Tvorba, inovácia a realizácia vekovo diferencovaných vzdelávacích a informačných aktivít zameraných na rozvoj zodpovedného správania v každodennom živote, ktoré prepájajú environmentálne, sociálne a ekonomické súvislosti.

Opatrenie 3.2: Realizácia podporných, prakticky orientovaných aktivít (napr. súťaže, kampane, swapy, komunitné iniciatívy, lokálne projekty, domáce výzvy), ktoré umožňujú účastníkom aplikovať princípy udržateľnosti v reálnom živote a rozvíjať konkrétne návyky.

Indikátory:

- počet zrealizovaných aktivít zameraných na udržateľný životný štýl – min. 30 ročne
- počet zapojených účastníkov – min. 2000 ročne
- počet realizovaných praktických aktivít (napr. swapy, lokálne projekty) – min. 30 ročne
- % podiel účastníkov deklarujúcich zmenu správania v každodennom živote – min. 50 %
- % podiel účastníkov s menej príležitosťami – min. 20 %

Strategická oblasť 4: Podpora aktérov a spolupráca sektorov

Opatrenie 4.1: Tvorba, aktualizácia a sprístupňovanie metodických a informačných materiálov (príručky, vzdelávacie scenáre, námety aktivity, digitálne nástroje), ktoré podporujú implementáciu

environmentálnej a občianskej gramotnosti, outdoorového vzdelávania, STEAM prístupu a rozvoja kompetencií pre udržateľnosť v praxi.

Opatrenie 4.2: Príprava a realizácia vzdelávacích aktivít (školenia, webináre, tréningy, workshopy, e-learning, podporné skupiny) zameraných najmä na rozvoj zelených, metodických, facilitačných a digitálnych kompetencií, demokratického dialógu a podpory wellbeingu pedagógov, pracovníkov s mládežou, mladých vedúcich a mládežníckych vedúcich, ako aj zavádzanie mechanizmov hodnotenia, spätnej väzby a reflexie, ktoré prispievajú k zvyšovaniu kvality realizovaných aktivít a profesionálnemu rozvoju aktérov.

Opatrenie 4.3: Rozvoj partnerstiev a spolupráce na národnej aj medzinárodnej úrovni medzi mládežníckymi skupinami, školami, neziskovými organizáciami, samosprávami, odborníkmi a ďalšími aktérmi s cieľom zdieľať skúsenosti, prepájať aktivity a spoločne reagovať na lokálne výzvy.

Indikátory:

- počet vytvorených alebo aktualizovaných metodických a informačných materiálov – min. 5 ročne
- počet zrealizovaných vzdelávacích aktivít a podporných skupín – min. 5 ročne
- počet zapojených účastníkov – min. 100 ročne
- počet vytvorených alebo aktívnych partnerstiev – min. 5 ročne
- % podiel účastníkov deklaruujúcich zvýšenie kompetencií pre prácu s deťmi a mládežou – min. 70 %
- % podiel účastníkov deklaruujúcich využitie získaných poznatkov v praxi – min. 60 %
- % podiel partnerov zapojených do opakovanej spolupráce – min. 50 %

Strategická oblasť 5: Transparentnosť, riadenie a finančná udržateľnosť

Opatrenie 5.1: Zavádzanie a udržiavanie transparentných procesov riadenia, rozhodovania a hospodárenia v súlade s platnou legislatívou a internými pravidlami organizácie.

Opatrenie 5.2: Aktívne vyhľadávanie a rozvoj rôznych zdrojov financovania (verejné zdroje, granty, partnerstvá, vlastné príjmy) s cieľom zabezpečiť dlhodobú udržateľnosť činnosti organizácie.

Opatrenie 5.3: Zavádzanie systémov monitorovania a hodnotenia aktivít a ich dopadov a ich následná komunikácia smerom k partnerom, donorom a verejnosti.

Opatrenie 5.4: Pravidelné hodnotenie a aktualizácia strategických cieľov, podpora rozvoja interných kapacít a efektívne riadenie organizácie v súlade s jej víziou a misiou.

Indikátory:

- počet zdrojov financovania (granty, projekty, partnerstvá) – min. 3 ročne
- počet zverejnených výstupov o činnosti organizácie (správy, články, výstupy) – min. 10 ročne
- počet realizovaných hodnotení alebo analýz činnosti – min. 2 ročne

ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

Spracovanie podkladov pre monitoring Strategického plánu má na zodpovednosti Kancelária Stromu života, pričom za samotný monitoring zodpovedá Rada Stromu života, ktorá na každom svojom zasadnutí prerokúva aj mieru naplňovania stanovených merateľných ukazovateľov - indikátorov.

Tento Strategický plán nadobudol platnosť schválením Valným zhromaždením SŽ 8. apríla 2026.

Ing. Jozef Kahan, PhD.
Predseda Rady Stromu života

REFERENCIE

- Checkoway, B. (2011). What is youth participation? *Children and Youth Services Review*, 33(2), 340–345.
- Chawla, L. (2020). Childhood nature connection and constructive hope. *People and Nature*, 2(3), 619–642.
- Council of Europe. (2018). *Reference Framework of Competences for Democratic Culture*.
- European Commission. (2018). *Engaging, connecting and empowering young people: EU Youth Strategy 2019–2027*.
- European Commission. (2020). *LifeComp: The European framework for personal, social and learning to learn key competence*.
- European Commission. (2022b). *DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens*.
- European Commission. (2022). *GreenComp: The European sustainability competence framework*.
- Kollmuss, A., & Agyeman, J. (2002). Mind the gap: Why do people act environmentally and what are the barriers? *Environmental Education Research*, 8(3), 239–260.
- Long, D., & Magerko, B. (2020). What is AI literacy? *Proceedings of the 2020 CHI Conference*.
- Louv, R. (2008). *Last child in the woods*. Algonquin Books.
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a mládeže SR. (2023). *Štátny vzdelávací program*.
- OECD. (2019). *OECD Learning Compass 2030*.
- Rickinson, M., et al. (2004). *A review of research on outdoor learning*. National Foundation for Educational Research.
- Salamon, L. M. (2012). *The state of nonprofit America*. Brookings Institution.
- Tillmann, S., et al. (2018). The relationship between nature and mental health in children. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(6).
- UNEP. (2020). *Emissions Gap Report*.
- UNESCO. (2017). *Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives*.
- UNV. (2018). *The thread that binds: Volunteerism and community resilience*.